

Arbetspension

Pensionsskyddscentralens fack- och intressegruppstidskrift för pensionssektorn

FÖPL GER TRYGGHET LIVET UT

Företagarnas kunskapsnivå om FöPL-försäkringen varierar stort. Christel Wedenberg påminner att FöPL ger trygghet redan här och nu.

Plattforms- arbete väcker debatt

Arbete och ekonomi i högre ålder

Familje- pensionen reformerar

Med domarens ögon

Försäkringsrättsdomaren Maija-Liisa Goebel: Folk överklagar inte lätt.

Innehåll

LEDARE

Pensionsförsäkringen för plattformarbete _____ **3**

AKTUELLT

Arbetspensionsdagen _____ **4**

UTNÄMNINGAR

På nya poster _____ **6**

INTERVJU

med Maija-Liisa Goebel på försäkringsdomstolen _____ **8**

FORSKNING

Färre än tidigare har ekonomiska problem _____ **12**

PÅ TAPETEN

Sydkorea har världens lägsta nativitet _____ **14**

INTERVJU

med Carl Pettersson, ny vd på Elo _____ **17**

MED EFTERTRYCK

Olli Koski: Oklarheter kring plattformarbete _____ **18**

DEBATT

Vem sköter socialförsäkringen? _____ **21**

UTRIKES

Island har världens bästa pensionssystem _____ **25**

RÄTTESNÖRET

Familjepensionen reformeras _____ **26**

MOTVIKTEN

Folkdräkter skänker sinnesro _____ **28**

ERFARENHETEN TALAR

FöPL ger trygghet livet ut _____ **30**

VISUELLT

Sysselsättningsgraden bland äldre _____ **31**

25

Island kom på första plats i en jämförelse av pensionssystemen i olika länder. I Island är man väl förberedd inför framtiden. Arbetspensionssystemet är fullt fonderat. Valfärden bygger på långa yrkesbanor.

14 Sydkoreanska kvinnor får 0,84 barn i genomsnitt under sitt liv. Hur har man hamnat där och vad kan Finland lära sig av Korea?

4 På Arbetspensionsdagen höll Pensionskyddscentralens vd ett linjetal för framtiden. Evenemanget ordnades coronasäkert på Mässcentrum i Helsingfors 25.11. Flera hundra deltog på plats, men en stor publik följde också med den direkta webbsändningen.

Ledare

KAROLIINA KIURU, DIREKTÖR, PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Försäkring av plattformarbete

Nya former att arbeta och låta utföra arbete, såsom plattformarbete, har blivit en del av verkligheten i arbetslivet. Hur pensionsförsäkringen och den övriga sociala tryggheten ska skötas i fråga om dem har uppfattats som oklart.

Med tanke på arbetspensionen är principen tydlig: man arbetar antingen som anställd eller som företagare. Bedömningen görs enligt arbetspensionslagarna och de kännetecken som härleds från arbetsavtalslagen. Arbete inom plattformsekonomin bedöms enligt samma kriterier som annat arbete.

Plattformarbetet kan emellertid ha drag som försvårar bedömningen. Det är också bra att granska reglerna i arbetsavtalslagen, och ett sådant arbete pågår som bäst under ledning av arbets- och näringsministeriet.

Det är möjligt att söka lösningar på oklarheterna kring pensionsförsäkringen av plattformarbetet inom ramarna för de gällande bestämmelserna. Överlag är det alltid viktigt i fråga om arbete att parternas skyldigheter och avtalsförhållandets natur är klara i tid.

Till styrkorna hos arbetspensionssystemet i Finland hör att det är heltäckande och att det är enkelt att sköta pensionsskyddet. Dessa drag bibehålls dock inte av sig själva i ett samhälle i förändring.

Man måste följa med hur pensionssystemet fungerar och regelbundet underhålla det genom lagändringar. Ett bra system är också begripligt för dem som använder det.

Pensionsskyddscentralen har meddelat två avgöranden om pensionsförsäkring inom plattformsekonomin. Det senaste av dem gällde en person som arbetade som matbud. Hittills har det alltså begärts få beslut om pensionsförsäkringen inom plattformsekonomin.

Pensionsskyddscentralens beslut gäller enskilda personer, och vi ger inga försäkringsavgöranden som gäller en bransch eller yrkesgrupp. I likadana fall är avgörandena dock lika.

Inom plattformsekonomin skulle det vara viktigt att begära avgöranden om tillämpningsområde om olika avtal och situationer kring arbetet. I oklara fall är det bra att i tid ta kontakt med sin egen arbetspensionsförsäkrare eller oss på Pensionsskyddscentralen. Det är möjligt att sköta pensionsförsäkringen rätt i tid. /

”Det är viktigt att att parternas skyldigheter är klara i tid.”

Arbetspension är en fack- och intressegrupps-tidskrift för pensionssektorn.

UTGIVARE

Pensionsskyddscentralen, Etk.fi

E-TIDSKRIFT

Työeläkelehti.fi

NYHETSREV

etk.fi/uutiskirje

CHEFREDAKTÖR

Tuovi Rautjoki

REDAKTIONSCHEF

Anne Iivonen

tyoelake-lehti@etk.fi

REDAKTIONSSKRETERARE

Pia Hansson

REDAKTIONSRÅD

Markku Aalto

(Pensionsstiftelseföreningen)

Anniina Alaluusua-Listola

(Pensionsskyddscentralen)

Tiina Grönqvist (Varma)

Jorma Kinnunen (LPA)

Heidi Koskinen (Ilmarinen)

Noora Poussu (Elo)

Heikki Tikanmäki

(Pensionsskyddscentralen)

Pirta Toivonen (Veritas)

Katriina Valve (Keva)

MEDVERKANDE

Kati Ahonen, Katri Isotalo,

Sini Maria Karhu, Antti Karkkainen,

Karoliina Kiuru, Vesa Laitinen,

Jyri Liukko, Antti Mielonen,

Olli-Pekka Orpo, Karoliina Paatos,

Liisa-Maria Palomäki, Maria

Paukkunen, Lotta Rantala, Merja

Raunis, Matti Remes, Sini Silvän,

Mika Vidlund, Niko Väänänen

ja Vesa-Matti Väärä.

PRENUMERATIONER OCH

ADRESSÄNDRINGAR

aineistolaukset@etk.fi

telefon 029 411 2500

GRAFISK FORMGIVNING

Markku Laitinen

Aste Helsinki Oy

TRYCK

Hansaprint Oy

papper UPM Fine 100 g/m²

55 årgången

ISSN 0564-5808 (trycksak)

ISSN 1799-5221 (e-tidskrift)

Helsingfors 2021

Utkommer med två nummer om året, nästa nummer i juni 2022

Pärbild
Karoliina Paatos

Sysselsättningsutveckling för att kompensera för bristen på barn

Den låga nativiteten undergräver pensionssystemet. Om befolkningen inte ökar, blir sysselsättningsutvecklingen och avkastningen på pensionsplaceringarna en allt viktigare.

Pensionsskyddscentralens vd **Mikko Kautto** gav ändå en hoppfull bild av situationen på Arbetspensionsdagen.

– Vi ser ut att klara oss rätt bra under de följande årtiondena, sade Kautto.

Han motiverade det med att den finansiella balansen inom arbetspensionssystemet har förbättrats tack vare större fonder. Pensionsutgiften har inte heller ökat stort utan har hållits rentav måttligare än förutspått.

Bortsett från födseltalen har de mål som sattes för pensionssystemet i samband med 2017 års pensionsreform uppnåtts väl.

– Nativiteten har utvecklats helt annorlunda än Statistikcentralens siffror från år 2014 tydde på.

Det föddes 90 000 färre barn under granskningsperioden än man hade utgått från i beräkningarna.

Nettoinvandringen har också varit klart lägre än tänkt. Tillsammans gör detta befolkningsprognosen dystrare.

– Många har ändå lyckats arbeta ända till den lägsta pensionsåldern, fast pensionsåldern har höjts.

– Den förväntade pensioneringsåldern blir 62 år i år, bedömde Kautto.

På arbetspensionsdagen diskuterades också hur väl det decentraliserade arbetspensionssystemet fungerar. Paneldiskussionen leddes av journalisten Annika Damström och deltagarna var Jaakko Kiander från Keva, Carl Haglund från Veritas, Carl Pettersson från Elo och Jouko Pölonen från Ilmarinen.

”Placeringsavkastningen har stärkts mycket.”

Som motvikt till de sjunkande födseltalen medför en gynnsam utveckling av lönesumman och antalet nya ålderspensioner en förbättring.

I synnerhet förbättrar den goda avkastningen på placeringarna arbetspensionssystemets hållbarhet.

– Placeringsavkastningen, som är finansieringens andra grundsten, stärktes mycket åren 2015–2021.

Ännu när 2017 års reform gjordes rådde uppfattningen att arbetspensionssystemet var finansiellt i balans flera årtionden framåt.

– Nativiteten fås inte upp genast. Men vi kan fortfarande påverka ökningen av antalet sysselsatta och avkastningen på placeringarna, sammanfattade Kautto. ✓

Mikko Kautto talade om arbetspensionssystemets tillstånd på Arbetspensionsdagen i Helsingfors 25.11.

Arbetsgivarna återbetalar coronaskuld

År 2022 är den genomsnittliga arbetspensionsförsäkringsavgiften 24,85 procent av den lön som ligger till grund för avgiften. Arbetsgivaravgiften är 17,40 procentenheter i genomsnitt.

Arbetsgivaravgiften höjs med 0,45 procentenheter. Den sänktes tillfälligt år 2020. Sänkningen återbetalas under åren 2022–2025 så att den kompenseras fullt ut.

Arbetstagaravgiften är oförändrad, 7,15 procent normalt och 8,65 procent för arbetstagare i åldern 53–62 år.

Avgifterna enligt lagarna om pension för företagare och lant-

bruksföretagare hålls också på nuvarande nivå, 24,10 procent och 25,60 procent för personer i åldern 53–62 år.

Arbetspensionerna höjs med 2,3 procent

I början av året uppräknas arbetspensionerna med arbetspensionsindex (poängtal 2691), vilket gör att arbetspensionerna höjs med ca 2,28 procent från årets nivå. Lönekoeficienten höjs med ca 2,46 procent. Med lönekoeficienten justeras den intjänade pensionen under tiden i arbetslivet. ✓

STÄRK DIN SAKKUNSKAP

Pensionsskyddscentralen är en pålitlig sakkunnig och utbildare i arbetspensionsfrågor.

Lär dig mer på våra nyaste webbkurser:

- Työeläkkeiden rahoitus yksityisaloilla
- Työeläkekuntoutuksen ABC

Läs mer och anmäl dig på nätet www.etk.fi/koulutus

Etk.fi/koulutus

5,341%

Livslängdkoefficienten för år 2022 är 0,94659. Koefficienten minskar år 1960 födda personers ålderspensioner som börjar år 2022 eller senare med 5,341 procent.

Syftet med livslängdkoefficienten är att anpassa nya arbetspensioners nivå och pensionsutgiften enligt förändringen i den förväntade medellivslängden.

Tillförlitlighet och enkelhet är Finlands trumfkort

Finlands pensionssystem rankades som sjunde i den internationella jämförelsen Mercer Global Pension Index. De bästa poängen i hela jämförelsen fick Finland för tillförlitligheten och transparensen hos pensionssystemens förvaltning.

Ur den enskildes synvinkel är Finlands system enkelt och transparent. Den intjänade pensionen följer med trots att man byter jobb och det går när som helst att ta reda på hur stor den är genom att kontrollera sitt arbetspensionsutdrag.

Som bästa pensionssystemet i världen valdes Island, som var med för första gången. På andra och tredje plats kom Nederländerna och Danmark, som år efter år har kommit på medaljplats.

Mercer CFA Institute Global Pension Index (MCGPI) är en årlig internationell jämförelse av pensionssystem. Jämförelsen har ordnats tretton gånger och ökade betydligt i omfattning i år: den här gången deltar 43 länder, som täcker mer än fyra miljarder människors pensionsskydd.

I MCGPI-jämförelsen utvärderas pensionssystemen i olika länder på tre delområden: pensionernas tillräcklighet, systemets hållbarhet och administrationens tillförlitlighet. Finlands totalpoäng höjdes från i fjol, men placeringen sjönk med två steg i och med att Island och Norge gick förbi.

I Island är arbetspensionssystemet fullt fonderat. Dessutom arbetar folk länge där: pensionsåldern är 67 år och sysselsättningsgraden bland äldre personer är hög. ✓

Bättre verksamhetsförutsättningar för pensionsstiftelser och -kassor

Totalreformen av lagstiftningen om pensionsstiftelser och försäkringskassor som träder i kraft i början av år 2022 gör det enklare att grunda pensionsstiftelser och -kassor och upprätthålla dem.

Målet med reformen är att pensionsstiftelser och -kassor fortfarande ska utgöra fungerande delar av arbetspensionssystemet. Det finns en vilja att bevara de små aktörernas särdrag i den decentraliserade verkställigheten av arbetspensionerna. En kassa eller stiftelse är alternativ för arbetsgivare när de funderar på hur de ska ordna det lagstadgade pensionsskyddet eller frivilligt tilläggspensionsskydd.

Pensionsstiftelsernas och -kassornas andel av arbetspensionsförsäkrarnas ansvarsskuld är ca fyra procent. Under senare årtion-

den har det knappt grundats några nya pensionsstiftelser eller pensionskassor. Hos de flesta arbetsgivaren omfattar tilläggspensionsförsäkringen inte heller längre nya personer.

Ett mål med reformen är också att precisera bestämmelserna om likvidation och konkurs. I praktiken har det varit svårt att överlåta försäkringsbeståndet i samband med en upplösning, och därför ska reformen göra det mer attraktivt att ta emot en pensionsstiftelses eller -kassas försäkringsbestånd.

Reformen medför inga ändringar av bestämmelserna om pensioner eller andra förmåner. ✓

UTNÄMNINGAR

Sari Grenman, jur.mag., MBA, har utnämnts till Compliance Officer (CCO) på Ilmarinen. Hennes uppgift är att koordinera och utveckla compliance-verksamheten.

Noora Grönlund, ekon.mag., har utnämnts till kundchef inom Ilmarinens linje kundrelationer och kanaler.

Carl Haglund, ekon.mag., har utnämnts till verkställande direktör för Veritas pensionsförsäkring. Han börjar arbeta på Veritas senast i januari 2022.

Hanna Haikonen, ekon.mag., har utnämnts till direktör för processen försäkra enkelt inom Ilmarinens linje för försäkrings- och pensionstjänster.

Nina Hallaskari, ekon.mag., har utnämnts till kundrelationsdirektör på Porasto.

Päivi Johansson, jur.kand., har utnämnts till utvecklingschef på Pensionskyddscentralens övervakningsavdelning.

Jaakko Kiander, pol.dr., har utnämnts till verkställande direktör för Keva fr.o.m. 1.11. Han började arbeta på Keva i oktober.

Iiro Korander, vicehärads- hövding, har utnämnts till storkundsdirektör på Varma.

Esa Koskinen, med.lic., specialistläkare i ortopedi och traumatologi, har utnämnts till överläkare vid Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt fr.o.m. 1.6.2022.

Tea Kultti, pol.mag., eMBA, har utnämnts till utvecklingsdirektör i Varma kundrelationsfunktion.

Nina Lepistö, jur.kand., har utnämnts till jurist på Porasto.

Eija-Kaarina Matilainen, BBA, har utnämnts till avdelningsdirektör på Ilmarinens linje för teknologi och utveckling (i utnämningsnotisen i tidningens nummer 1/2021 saknades bolagets namn).

Otto Michelsen, LL.M., har utnämnts till jurist på Porasto.

Aaro Mutikainen, agroförstamagister, MBA har utnämnts till verkställande direktör för Arek Oy.

Allan Paldanius, fil.mag., matematiker, har utnämnts till direktör med ansvar för forskning, statistik och planering och ledningsgruppsmedlem på Pensionskyddscentralen fr.o.m. 1.11.

Toni Pekka, pol.lic., har utnämnts till utvecklingsdirektör i Varma funktion för hantering av risken för arbetsförmåga.

Teijo Peltoniemi, fil. dr, har utnämnts till avdelningsdirektör inom Ilmarinens linje teknologi och utveckling.

Sampsa Ratia, ekon.mag., har utnämnts till direktör med ansvar för fastighetsplaceringar på Varma.

Sara Salomaa, mag. i samhällsvetenskaper, har utnämnts till kommunikationsplaneringschef på Elo.

Marjo Skoglund, pol.mag., har utnämnts till kommunikationsspecialist i Pensionskyddscentralens enhet för webbkommunikation.

Jari Sokka, fil.mag., SGF-matematiker, har utnämnts till direktör för analysfunktionerna och verkställande direktörens ställföreträdare på Arbetspensionsförsäkrarna Tela.

Anna Varpula, agroförstamagister, MBA har utnämnts till direktör för ansvarsfulla placeringar på Elo. Hon ansvarar för strategin för och den operativa ledningen av ansvarsfull placering på Elo.

Internationell utvärdering av pensionssystemet i Finland Behöver pensionsavgifterna höjas eller pensionerna minskas?

En internationell utvärdering av pensionssystemet i Finland publicerades i september. Pensionssystemet är bra på många sätt, men på sikt behövs åtgärder.

Utvärderingen gjordes av professor **Torben Andersen** från Danmark. I sin rapport, som publicerades i september, säger han att Finland måste fortsätta med reformerna för att stärka finansieringen av pensionerna.

Arbetspensionssystemet i Finland har reformerats flera gånger under de senaste årtiondena. Ganska säkert står vi än en gång inför en reform.

Nya automatiska anpassningsmekanismer ?

I den senaste reformen stärktes finansieringen av pensionerna genom automatiska anpassningsmekanismer, såsom livslängdskoefficienten och justeringar av de lagstadgade pensionsåldersgränserna. I sin nuvarande form räcker de emellertid inte till.

Enligt Andersen kommer man inte att nå en tillräckligt bra balans mellan avgifter och utgifter med de nuvarande anpassningsmekanismerna.

Den finansiella hållbarheten provas redan under de närmaste årtiondena och i synnerhet på längre sikt, eftersom befolkningsutvecklingen med en låg nativitet och lång livslängd inte kommer att underlätta det hela.

Utöver höjda pensionsavgifter och stärkta anpassningsmekanismer ser Torben Andersen det motiverat att revidera reglerna av placeringsverksamheten och solvensen.

Ingen överraskning

Andersen har analyserat långtidsprognoserna om pensionsavgifter, pensionsutgifter och befolkningsutveckling och han visar klart att ett problem är om inte för han-

Ekonomiforskaren Torben M. Andersen (tv.) är professor vid Aarhus universitet. Pensionskyddscentralens verkställande direktör Mikko Kautto tog emot rapporten på ett seminarium som ordnades på Pensionskyddscentralen 17.9.2021.

den, så åtminstone under uppsegling. Det är ingen överraskning, Pensionskyddscentralens långtidskalkyler har visat på det samma.

Idag är arbetspensionsförsäkringsavgiften i genomsnitt 24,4 % av lönesumman och PSC:s långtidskalkyler har redan visat på ett tryck att höja den med drygt två procentenheter.

Professor Andersen förbisåg inte detta faktum i sin utvärdering av pensionssystemet i Finland.

– Det måste lösas. Om problemet negligeras ökar sannolikheten att det måste göras stora ändringar i framtiden, sade han.

I rapporten ger han inga direkta svar eller explicita förslag till lösning. Snarare lyfter han fram öppna frågor som aktörerna inom pensionssystemet bör söka svar och lösningar på med framförhållning.

Att inte göra någonting alls är det sämsta alternativet. Enligt Andersen skulle det skapa osäkerhet och påverka inkomstfördelningen mellan generationerna.

– Därför är det viktigt att göra upp en reformstrategi där man beslutar om pensionsavgifterna ska höjas för att fondera på förhand inför framtida utgiftsökningar eller om anpassningsmekanismer ska stärkas. /

Lagen är densamma

MAIJA-LIISA GOEBEL

- **Ålder:** 43
- **Arbete:** försäkringsrättsdomare sedan år 2012
- **Utbildning:** Juris magister, vicehäradshövding
- **Källor till lycka:** de närstående, cykla till jobbet och lyssna på ljudböcker
- **Motto:** Ibland trasslar det till sig ordentligt, men allt trassel går att reda ut.

Högst uppe i ett ämbetshus i Böle finns försäkringsdomstolen. Den är högsta rättsinstans i arbetspensionsärenden, dvs. dess beslut kan inte överklagas. Försäkringsdomstolen har funnits i hundra år.

En grå novemberdag träffar vi försäkringsrättsdomaren Maija-Liisa Goebel. Hon berättar något som vi redan kan gissa. De flesta besvär gäller pensionsanstaltarnas avslag på ansökan om invalidpension.

– Det är sällan man får tack för det här jobbet. Men vi kan förklara beslutet för sökanden, säger Goebel.

En domare kan inte heller bevilja mer socialförsäkringsförmåner till sökanden än hen har rätt till.

– Vi är bundna till lagen. Lagen är densamma för alla, betonar hon.

Det som kanske är nytt för en del är att försäkringsrättsdomarna verkligen gillar sitt jobb och arbetar hängivet.

– Tillfredsställelsen kommer sig av att vi får ärenden utredda och och rättvist behandlade, säger Goebel.

Sett från försäkringsdomstolens tak ser vardagslivet på

nere på Böle station och det stora köpcentret avlägset och överklagt ut. När man skärper blicken ser man detaljer, som elsparkcyklar som ligger på gatan i duggregnet, en mamma med barnvagn, människor som söker skydd för regnet på busshållplatsen. Vardagshjältar.

Allt fler där nere är nöjda med de beslut som fattas inom pensionssystemet. År för år överklagas färre beslut i högsta instans.

– Mest överklagas det om man av någon orsak inte kommer i beskydd av det välfungerande systemet. Allmänt taget överklagar folk inte pensionsanstaltarnas beslut särskilt lätt, säger Goebel.

Ålderspensionen är det sällan problem med. När en person uppnår pensionsåldern, brukar det snabbt vara klappat och klart.

Försäkringsrättsdomaren Maija-Liisa Goebel säger att domare har börjat tröttna på hur ändrings-sökandes situation kommenteras i medierna. Nyhetsförmedlingen kan grunda sig på andrahands-uppgifter och vara vinklad och ensidig.

Domstolarna har tagit i bruk ett elektroniskt ärendehanteringssystem, och i början kan det medföra att ärendena hopar sig på expeditionen. - Inom en nära framtid kommer pappersbuntarna att höra till det förgångna, säger Goebel.

Systemet för sökande av ändring i arbetspensionsärenden består av två steg. Pensionsanstaltens eller -bolagets beslut kan överklagas hos besvärsnämnden för arbetspensionsärenden. Besvärsnämndens beslut kan i sin tur överklagas hos försäkringsdomstolen, som är högsta besvärnsinstans.

Ungefär en femtedel av ändringssökandena överklagar nämndens beslut hos försäkringsdomstolen. Den överlägset största ärendegruppen hos nämnden gäller invalidpensioner. Tre av fyra besvär gäller dem.

År 2020 ändrade försäkringsdomstolen nästan 14 procent av besvärsnämndens beslut till ändringssökandens fördel.

– Besvären handlar i allmänhet om att sökanden vill få sin utkomst tryggad genom systemet, säger Goebel.

Förtjänstpensionsärendena, som arbetspensionsärendena ingår i, är en viktig ärendegrupp vid försäkringsdomstolen. De handlar om mångahanda saker och omfattas av arbetspensionslagarna inom den privata och den offentliga sektorn, inklusive sjömän och lantbruksföretagare.

Försäkringsdomstolen behandlar ärenden som gäller utkomstskydd inom hela socialförsäkringen. Det finns ca fyrtio

huvudgrupper av ärenden. Ungefär ett dusin gäller arbetspensioner, inklusive rehabilitering.

I fjol avgjorde försäkringsdomstolen nästan 5 300 ärenden, varav ca en femtedel gällde förmåner inom arbetspensionssystemet.

– Bedömningen av arbetsförmågan är den absolut största orsaken till besvären, och det handlar det i allmänhet om också i rehabiliteringsärenden. Familjepensionsbeslut överklagas också i viss mån.

– Verkligheten är alltid märkligare än någon lagstiftare kan tänka sig. Det kommer in alla möjliga slag av besvär.

Handläggningstiden för ett genomsnittligt ärende i försäkringsdomstolen är ca nio månader. Ändringssökanden får vänta på avgörandet i 290 långa dagar.

I rehabiliteringsärenden var handläggningstiden i genomsnitt 7,5 månader, i andra förtjänstpensionsärenden 9,9 månader. I år kommer den genomsnittliga handläggningstiden att bli lite högre än året innan.

Försäkringsdomstolens beslut är slutliga och vinner laga kraft med detsamma. De kan inte överklagas.

Under hela 2010-talet har social- och hälsovårdsministeriet ökat insynen i försäkrings-

läkarsystemet. Antalet besvär har minskat under senare år, fastän avslagsprocenten på invalidpensionsansökningar har höjts. Vad beror det på?

– Det görs ett bra arbete i första besvärnsinstansen, dvs. nämnden. Det är kanske därför som antalet besvär hos oss inte blir okontrollerbart. Ändringar av andra socialförsäkringsförmåner påverkar överlag hur många som söker invalidpension, tror Goebel.

Exempelvis aktiveringsmodellen inom arbetslöshetsförmånerna ökade antalet invalidpensionsansökningar.

Goebel säger att det finns skillnader i hur olika pensionsanstalter motiverar sina beslut. Hon vill ändå inte rangordna dem, utan konstaterar att varje anstalt har sin egen kultur kring motiveringen.

”Bedömningen av arbetsförmåga är den vanligaste orsaken till besvär.”

”Yrkeskunskapen syns, om man har haft mod att förklara motiveringen.”

Författarna har arbetat som i en studiecirkel och samlat sin kunskap i en bok på sin fritid. Bakre raden fr. v. Jussi Zhang-Lehtinen, Lars Sörensen, Ville Savela, Heli-Anna Haukilahti, Sampsa Mäenpää och Antti Huotari och i främre raden fr. v. Kimmo Rilasmaa, Maija-Liisa Goebel, Timo Havu och Anna Pitkänen. Olli Olanterä saknas på bilden.

För begriplig och högklassig rättskipning

Försäkringsrättsdomarna är engagerade i sitt arbete. Deras mål är att garantera att ändringssökande i ärenden som gäller utkomstskydd har ett begripligt och högklassigt rättsskydd.

I oktober gav Edita ut boken *Muutoksenhaku toimeentuloturvassa*, där det för första gången ges en bred översikt av tillvägagångssätten inom området.

Boken kom till på initiativ av juristerna **Maija-Liisa Goebel** och **Kimmo Rilasmaa** vid försäkringsdomstolen och den redan pensionerade överdomaren **Timo Havu**.

Den är en efterlängtd handbok för exempelvis jurister och läkare som information om besvärärenden. Boken belyser temaområdet ur många synvinklar och ger information om rättsliga frågor till såväl förmånshandläggare, socialarbetare som de ändringssökande själva.

Boken ger anvisningar om hur man går till väga. Den berättar alltså om olika rättsfall, vad som i allmänhet leder till att beslut överklagas och hur ärenden behandlas i försäkringsdomstolen.

Innehållet är indelat i nio huvudkapitel med en systematisk studie av handläggningen av besvärärenden in fråga om utkomstskyddet. Syftet är att öka medborgarnas förtroende och ge insyn i saken. I boken belyser Kimmo Rilasmaa t.ex. hur arbetsförmågan bedöms. Som

man kan tänka sig är det inte alltid lätt att avgöra saken. Försäkringsdomstolen och besvärsnämnderna är emellertid skyldiga att avgöra de ärenden som lämnats in hos dem.

Författarna konstaterar att medierna ofta skriver om vanliga människor som strider med socialförsäkringsanstalter och om försäkringsläkarnas ställning. I allmänhet riktas det kritik mot avgöranden som är negativa för ändringssökandena.

I och med att det inte har funnits tillräcklig information att tillgå har besvärnsinstansernas verksamhet ibland framträtt i offentligheten på ett sätt som inte har gett en objektiv bild av pensionssystemet och ändringssökandet inom det.

Nu finns det information att få. Boken är en handbok för jurister, förmånshandläggare, socialarbetare och läkare, men inte bara för dem. Också vanliga människor och ändringssökande har nytta av boken.

ANNE IIVONEN

Muutoksenhaku toimeentuloturvassa – Toimeentuloturva-asioiden käsittely vakuutus-oikeuden toimialalla. Edita, 2021, 392 s., på finska, kom ut i oktober och finns också på nätet.

Pensionärer har nu mera sällan svårt med ekonomin

Fastän allt färre pensionärer i åldern 55-85 år upplever ekonomiska problem har den andel som har det svårast hållits oförändrad och de grupper som har svårigheter är desamma som förr.

Pensionsskyddscentralen upprepade sin enkät om 55-85 åriga pensionärsers ekonomi i fjol. Den föregående enkäten gjordes år 2017.

Vi har rapporterat om resultaten av enkäten år 2017 i tidigare forskningspublikationer (Ahonen m. fl. 2018, 2019) och de resultat vi fick den gången gjorde oss forskare litet överraskade. Nästan hälften av pensionärerna berättade att de i någon mån hade ekonomiska svårigheter.

Hösten 2020 upprepade vi enkäten och väntade med spänning på svaren. Här ska vi berätta närmare om dem. Svaren förmedlar en delvis ny bild av pensionärernas ekonomi, även om kärnbudskapet är desamma.

Mindre problem med ekonomin

Enligt resultaten var det fler än tidigare som upplevde att det var lätt eller ganska lätt att täcka vanliga utgifter. Ekonomiska svårigheter förekom mera sällan.

I synnerhet lindriga ekonomiska problem har minskat och var år 2020 tydligt sällsynnare än år 2017.

Däremot har det inte skett någon minskning av förekomsten av stora ekonomiska problem, utan sådana förekom nästan lika ofta som tidigare.

Stora ekonomiska problem kan betyda t.ex. att man måste ty sig till utkomststöd eller andra bidrag. En del av svararna hade blivit tvungna att avstå från nödvändiga utgifter, såsom hälsovårdsutgifter, på grund av penningbrist.

I synnerhet de äldre pensionärernas situation hade förbättrats (figur 1).

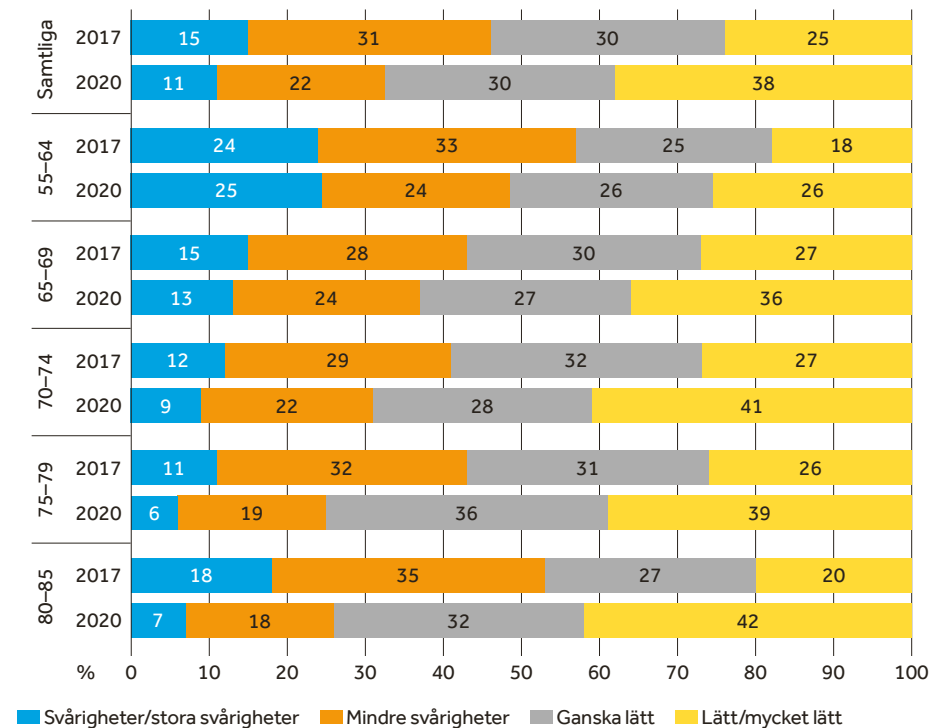
Vi fäste uppmärksamhet vid skillnader som relaterade till åldern. Vi observerade att de ekonomiska problemen bland dem som fyllt 75 och i synnerhet dem som var i

åldern 80-85 år hade minskat klart mera än i yngre åldersgrupper.

Medan hälften i den äldsta åldersgruppen i undersökningen, 80-85-åringarna, år 2017 upplevde ekonomiska svårigheter av någon grad, var det en fjärdedel som upp-

BÄTTRE UPPLEVD EKONOMI

Figur 1: Svårt eller lätt att täcka vanliga utgifter, %.

levde problem år 2020. Förändringen är betydande.

Varför har de rapporterade ekonomiska svårigheterna minskat så tydligt?

Det kan dels ha att göra med att den ekonomiska ställningen har förbättrats i synnerhet i de äldre åldersgrupperna. Det syns i både detta material och exempelvis bruttopensionstatistiken att inkomstutvecklingen bland äldre pensionärer varit relativt sätt bättre mellan åren 2017 och 2020.

Pandemin och debattklimatet kan ha påverkat upplevelsena

Coronapandemin kan också ha minskat pensionärernas utgifter i och med att möjligheterna och eventuellt också viljan att konsumera har försvagats. Det kan hända att det har gått pengar endast till nödvändiga utgifter, såsom mat, boende och hälsovård, medan det kanske inte har funnits möjligheter till fritidssysselsättningar på grund av restriktioner.

Också diskussionen i medierna kan ha påverkat pensionärernas sätt att se på sin egen situation.

Den allmänna stämningen var mycket olika under de år då enkäterna gjordes. År 2017 var pensionärernas ekonomi och utmaningarna med den mycket framme i medierna och den politiska debatten till följd av ett medborgarinitiativ om indexbindningen av pensionerna. År 2020 präglades den allmänna debatten däremot snarast av nyheter om coronapandemin, oron om ökad arbetslöshet och barnfamiljernas situation.

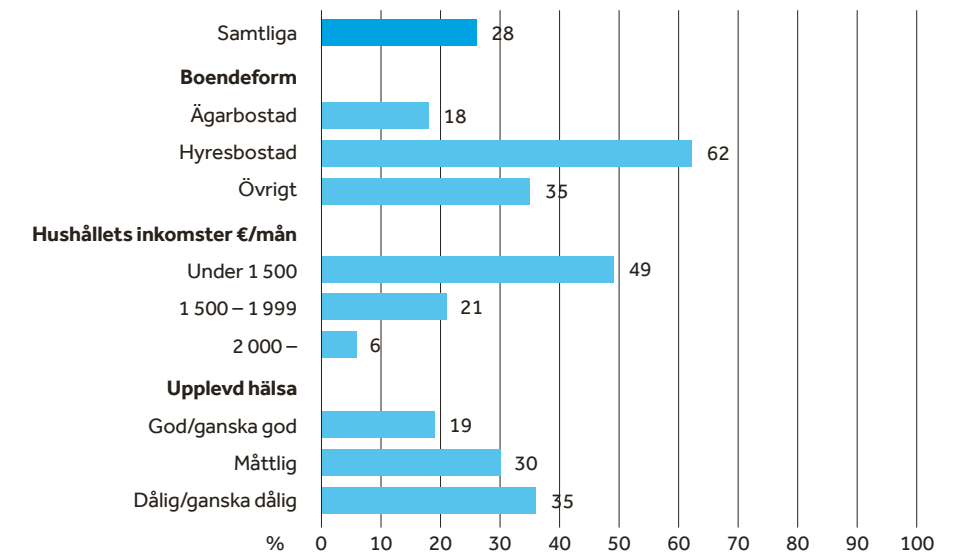
En ökad allmän osäkerhet ha fått pensionärerna att tänka positivare om sin egen ekonomi, i synnerhet som coronapandemin inte äventyrade den regelbundna utbetalningen av pensionerna. Det kan också hända att annorlunda bekymmer, såsom rädsla för sjukdom och ensamhet, har tagit mera plats och oron för ekonomin därför hamnat i bakgrunden. Det kan i synnerhet gälla dem, som inte har så allvarliga ekonomiska problem.

Samma grupper har problem fortfarande

Att de upplevda ekonomiska svårigheterna har minskat ändrar ändå inte på kärnbudskapet. Båda åren var det konsekvent samma grupper som drabbades av ekonomiska problem.

HYRESBOENDE OCH SJUKDOMAR ORSAKAR PROBLEM

Figur 2: Ingen möjlighet att betala en överraskande räkning på ca 1 200 euro år 2020, %

De som upplever att de har dålig hälsa, bor på hyra, har lägre inkomst än genomsnittet och är yngre än 65 år, dvs. till största delen de som får sjukpension, hade tydligt oftare ekonomiska problem än de övriga. De framgick t.ex. i situationer där pensionärerna skulle råka ut för någon större oväntad utgift (figur 2).

Särskilt svag var situationen för dem som bodde på hyra: tre av fem av dem som

bodde på hyra skulle inte klara av en överraskande räkning på ca 1 200 euro med sina inkomster. Bland dem som bodde i en bostad som de själva ägde hade färre än var femte samma situation. /

Källa: Palomäki L.-M. & ym. (2021) *Eläkeläisten toimeentulokokemukset vuonna 2020 ja muutos vuodesta 2017, Eläketurvakeskuksen tutkimuksia 05/2021*

Se på sjukdoms- och boendekostnader

Kati Ahonen Liisa-Maria Palomäki

Ibland är debatten kring pensionärsfattigdom frustrerande. Om man vill förbättra deras situation som har den svagaste ekonomiska ställningen, borde man koncentrera sig på vissa grupper. Sådana är de som bor på hyra och de som har en svag hälsa, låginkomsttagarna och sjukpensionärerna.

Då gäller det t.ex. självriskerna för mediciner och hälsovårdsutgifter och bidrag till boendekostnaderna. I Finland har man också i onödigt liten utsträckning utvecklat olika former av kollektivt boende, som också låginkomsttagare kunde ha råd med. Det är dyrt att bo och hyrorna är höga i synnerhet i de största städerna och nära dem. I synnerhet de som bor ensamma har höga boendekostnader, eftersom de inte kan dela dem med någon.

En betydande grupp med låga inkomster är därför ensamboende pensionärer, som ofta är ålderstigna kvinnor. Gemensamt boende skulle kunna möjliggöra rimliga kostnader och ett livligt socialt umgänge. Många äldre lider också av ensamhet.

Sydkorea har världens lägsta NATIVITET 0,84

Sydkorea har världens lägsta fruktsamhetstal. Situationen har varit oroväckande under hela 2000-talet och utsikterna förbättras inte av covid19-pandemin. Utan attityd- och strukturförändringar råkar landet illa ut.

Sydkorea står kvinnor ofta inför ett val mellan familjeliv och arbetsliv, en kombination är närapå omöjlig.

Om du väljer att gifta dig, får du en man som är upptagen med arbete och för dina barn är det svårt att hitta dagvård.

Dessutom borde du prestera en 52 timmars arbetsvecka. Utöver det ingår ofta kvällsprogram i anslutning till arbetet och som svärdotter har du bestämda sysslor att utföra.

Förutom hushållsarbetet och barnen ansvarar kvinnan ibland för fyra äldre: sina egna och sin mans föräldrar, berättar doktorand **Katri Kauhanen** från forsknings- och utbildningscentret för Östasien vid Åbo universitet.

Attityderna i arbetslivet föräldrade

Även om de sydkoreanska kvinnornas utbildningsnivå är hög, råder traditionella könsroller på arbetsplatserna. Det finns ingen flexibilitet för barnfamiljer och inställningen till nyheter om familjetillökning är ofta kylig.

Lagen förbjuder diskriminering men i praktiken vill man bli av med gravida kvinnor. Även psykiskt våld är allmänt på arbetsplatserna, berättar Kauhanen.

Om man måste välja antingen eller, väljer många karriären och det syns i födelsestatistiken. Situationen var oroväckande redan i början av årtusendet när fruktsamhetstalet kretsade kring ett. Efter det har talet dykt allt djupare och botten är inte i sikte.

Brist på tid och pengar

De sydkoreanska kvinnorna får under sin livstid i genomsnitt 0,84 barn (2020), minst

”Nästan hela lönen går åt till boendet i Korea.”

i hela världen. I huvudstaden Seoul är fruktsamhetstalet ännu mer sorgsamt (0,64).

Utöver de gamla traditionerna bromsas nativiteten upp även av ökande levnadskostnader och en hårt tillspetsad framgångskultur.

Konkurrensen om de prestigefulla studieplatserna är hård. Om du kommer in blir det inte mycket tid över för dejting. Studierna kräver stort engagemang och de höga terminsavgifterna finansieras med kvällsarbete.

Utöver tidsbrist bromsas familjebildning också upp av de ekonomiska realiteterna. Det är dyrt att leva, speciellt bostadskostnaderna, för att inte tala om att bilda familj.

Nästan hela lönen går åt till boendet i Korea. Därför är det vanligt att barn bor med sina föräldrar ända till 30–40 års åldern. Det är svårt att ha råd med en egen familj, säger Kauhanen.

Med Sampo-generationen avses unga som har beslutat att avstå från tre saker: förhållanden, barn och äktenskap..

Direktör Yun Suk-myung från Korean Pension Association öppnade Finland–Korea-webbinariet som ordnades i oktober för att söka sätt att lösa hållbarhetsproblemen i landets pensionssystem.

”Staten har ordnat blindträffar för sina anställda – förgäves.”

– Nästan hela lönen går åt till boendet i Korea. Därför är det vanligt att barn bor med sina föräldrar ända till 30–40 års åldern. Det är svårt att ha råd med en egen familj, säger Kauhanen.

Koreas Sampo-generation

Det ekonomi- och karriärsstyrda etoset om att högprestera ställer unga inför val. Om det inte blir någon tid över för dejting och det är dyrt att bilda familj, borde man då avstå från dem helt.

Fenomenet har även fått ett namn: Sampo-generationen. Med det avses unga som har beslutat att avstå från tre saker: förhållanden, barn och äktenskap.

Kvinnors frigörelse finns också med i bilden. På 2000-talet behöver man inte längre underkasta sig den traditionella hemmafrurollen.

–Sampo-generationen existerar men vi vet inte ännu hur slutgiltiga valen är. Det kan ju också bara vara frågan om ett livs-skede i vilket man skjuter upp familjebildning, säger Kauhanen.

Familjepolitiken gav inga resultat

I fjol minskade Koreas folkmängd för första gången och enligt OECD:s prognoser betyder det att landet står inför världens högsta åldreförsörjningskvot.

REPUBLIKEN KOREA

- **Befolkning:** 50 miljoner
- **Fruktbarhetstal:** 0,84 (siffran anger hur många barn en kvinna kalkylmässigt föder under sin livstid)
- **Åldreförsörjningskvot:** 22 procent (personer i åldern 64+ i proportion till personer i åldern 15–64)
- **Fattigdom bland äldre:** 45 % av pensionärer som fyllt 65 år är låginkomsttagare

Om takten inte ändras kommer det år 2075 att finnas 80 äldre personer på 100 personer i arbetsaktiv ålder. Det innebär hårda tider för finansieringen av pensionskyddet och hela den offentliga sektorn.

Man har försökt lösa problemet med olika former av befolkningspolitiska program och kampanjer. Från och med år 2006 har Korea använt över 160 miljarder euro för att höja nativiteten. Staten har ordnat blindträffar för sina anställda – förgäves.

Vid sidan av incitamenten har man nu lyft fram en ny anpassningsstrategi. Med den försöker man få fram lösningar bland annat på hur det ska bli möjligt för äldre att stanna längre i arbetslivet. /

Sydkoreas pensionsbomb

– Framtiden är förutbestämd, konstaterar **Young Tae Cho**, professor i demografi.

Ett internationellt webinarium mellan Pensionsskyddscentralen (PSC) och Sydkoreas pensionsspecialister pågår som bäst, en del av ett långvarigt samarbete länderna emellan om pensionsfrågor.

I Sydkoreas fall är Chos fatalism realism. Befolkningsutvecklingen är ett kumulativt faktum. Landet behöver en pensionsreform.

Koreanerna vill speciellt förstärka pensionssystemets hållbarhet. Om nödvändiga reformer inte går att genomföra, väntar en svår ekvation vid århundradets mitt: pensionsavgifterna kommer att behöva tredubblas från 9 procent till 30 procent.

Livslängskoefficienten som modell för Korea

Besökarna från Korea vill höra om Finlands erfarenheter från 2000-talets pensionsreformer. De är i synnerhet intresserade av de automatiska stabilisatorerna. Pensionsskyddscentralens **Ismo Risku** presenterar livslängskoefficienterna som lanserades i 2005 års reform. Kanske mekanismen också kan vara en del av lösningen på hållbarhetsproblemen i Korea, funderar **Sukmyung Yun**, ordförande för Koreas Pensionsförening.

Även pensionärsfattigdom diskuteras. **Mika Vidlund** som är väl insatt i andra länders pensionssystem kommenterade professor **Soo Wan Kims** presentation om landets pensionärsfattigdom. Enligt presentationen är nära hälften av Sydkoreas befolkning som fyllt 65 år låginkomsttagare. Enligt Vidlund kunde pensionernas tillräcklighet förbättras genom att mer noggrant rikta pensionskyddet till de mindre bemedlade och genom att utöka pensionskyddets former även i slutet av arbetslivet.

ANTTI KARKIALAINEN

International Symposium on the Pensions of South Korea and Finland ordnades 7. 10.

Carl Pettersson tar ivrigt itu med sitt nya vd-uppdrag efter ett halvt år som hemmapappa.

Ivrig ny vd på Elo

Carl Pettersson tillträdde som vd för arbetspensionsbolaget Elo i oktober. Han lovar bli en mycket entusiastisk chef.

Carl Pettersson har nu tillträtt som vd på Elo efter ett halvt år som hemmapappa. Han arbetade tidigare som vd för Veritas och hade ett konkurrensförbud som hindrade en direkt övergång till konkurrenten. Han tar ivrigt itu med det nya jobbet.

Pettersson tog över vd-posten på Elo i en situation där Finansinspektionen har tillsatt ett ombud för att övervaka Elos administration.

– Finansinspektionen har också en sådan möjlighet i sin verktygslåda att den kan tillsätta ett ombud i ett bolag. Det är visserligen en exceptionell åtgärd, men kan tas till vid behov. Jag förhåller mig mycket rationellt till situationen. Vi måste alltid utgå från fakta.

Det betyder att alla inom en reglerad bransch måste följa vissa spelregler. Tillsynsmyndigheten gör inga undantag.

Pettersson är väl förtrogen med arbetspensionssystemet, men varje organisation har givetvis sina egna mål och sin egen strategi. Pettersson talar varmt för konkurrens och effektivitet.

– Arbetet löper smidigt när man har klara mål och mätare, säger han.

Konkurrensen är viktig

Men hur konkurrerar man inom arbetspensionssektorn? Det är ju en bransch där alla leverantörer säljer ”produkten” till samma pris.

– Jag tror inte på monopol, varken inom pensioner eller annanstans. Däremot tror jag starkt på öppen konkurrens. Ännu värre skulle det vara med flera monopolanstalter som gör samma sak, säger Pettersson.

Han anser att konkurrensen inte på något sätt ska minskas eller döljas. Den tvingar bolagen att vara effektiva.

– Det gemensamma ansvaret och den decentraliserade verkställigheten ser också till att bolagen måste satsa på kundservice, både till försäkrarna och de försäkrade.

– Konkurrensen tvingar bolagen också att söka allt bättre placeringsresultat.

Kundens röst ska höras

Det talas mycket om placeringsverksamheten, men egentligen är det i den vardagliga kundservice som de verkliga stjärnstunderna finns.

– Det är just i kundservice och genom att inse vilka behov kunden har som man kan få en konkurrensfördel.

– Eftersom kostnadseffektiviteten också är viktig måste man hitta en balans mellan effektivitet och god kundtjänst.

Arbetslivet förändras och allt fler har flera jobb parallellt, som företagare och som anställda, med olika slags gig och korttidsjobb.

– Det är ett livsvillkor för arbetspensionssektorn att vi inser detta och kan ge råd om hur pensionsskyddet ska ordnas i olika situationer under en människas yrkesliv. Vi måste leva i samma verklighet som våra kunder.

Tilliten till pensionssystemet kan vackla, om aktörerna inom pensionssystemet inte ser till att ingen faller mellan stolarna, anser Pettersson.

– Det är så dags för råd, om en människa först inför pensioneringen kommer att tänka på hur hans val under tiden i arbetslivet har påverkat pensionen.

– Vi har misslyckats, om kundens pension då inte är tillräcklig till följd av kunskapsbrist eller felaktiga val. Vi kan göra mycket för att öka människornas ekonomiskaper i fråga om pensionen. /

Oklart kring PLATTFORMSARBETE

Företagare eller arbetstagar? Plattformarbetarnas oklara status irriterar Olli Koski på Wolt. För att förbättra skyddsneten föreslår han revidering av företagarpensionssystemet.

Matransportteknologiföretaget Wolt hör till pionjärerna inom plattformsekonomin i Finland. Ibland är det svårt att få dess nya affärsverksamhetsmodell att passa in i samhällets gamla spelregler. Den centrala frågan är om matbuden som ilar omkring på gatorna betraktas som arbetstagar eller företagare. Det avgör i sin tur vem som ska stå för de lagstadgade socialförsäkringarna.

Enligt Wolts direktör för samhällsrelationer Olli Koski anser företaget att buden borde kunna arbeta som egenföretagare.

– De har full frihet att logga in på plattformen när de vill. De får också fritt godkänna eller avböja transporter, anlita vikarier och ha avtal med flera plattformar.

– Bland annat av dessa skäl är buden inte underställda företagets arbetsledning, vilket är ett kännetecken för anställningsförhållanden.

Tolkningarna varierar

Arbetsrådet, som är underställt arbets- och näringsministeriet kom dock till en annan tolkning i oktober i fjol. Enligt rådets rekommendation är matbud som arbetar för Wolt och konkurrenten Foodora i regel anställda hos arbetsgivaren.

Också regionförvaltningsverket i Södra Finland, som är arbetarskyddsmyndighet, beslöt också i början av november att Wolt-buden är anställda, inte egenföretagare.

I maj i år träffade däremot förvaltningsdomstolen ett avgörande enligt vilket det

Wolt-bud som ärendet gällde arbetade som företagare och måste redovisa mervärdesskatt till skattemyndigheterna.

– Buden har betraktats som företagare också av Skatteförvaltningen, Ersättningsnämnden för olycksfallsärenden, Utsökningsverket, besvärnämnden för social trygghet i ärenden om utkomstskydd för arbetslösa och LokalTapiola i fråga om skadeförsäkring, räknar Koski upp.

De sinsemellan motstridiga besluten är irriterande, anser representanten för plattformsekonomin.

– Både företaget och buden vill ha klarhet i situationen. Osäkerheten gnagnar ingen.

Koski hänvisar till en enkät som Wolt låtit Taloustutkimus utföra. Enligt den vill en klar majoritet av buden arbeta som företagare.

Viktigt att få klarhet om socialförsäkringen

Koski känner väl till de synpunkter som framförs i den politiska debatten och arbetsmarknadsorganisationerna, eftersom han tidigare har arbetat bl.a. som chefekonom på FFC, chef för arbets- och näringsministeriets avdelning för företagsfinansie-

ring och innovation och statssekreterare för Europa- och ägarstyrningsministern.

Wolt har anställt Koski för att delta i debatten, besvara kritik och bidra med förbättringsförslag som underlag för beslutsfattandet.

Frågan om klarare social trygghet för de som utför arbete är viktig för plattformsbolagen så att de kan planera sin affärsverksamhet på lång sikt.

– Det viktigaste är att finna en modell där flexibiliteten, som alla parter uppskattar, ska bättre kunna kombineras med skyddsneten. Företagarstatus är den bästa lösningen för oss, eftersom det erbjuder den frihet som behövs för att man ska kunna ordna med plattformarbete.

Koski gillar inte arbetstagarorganisationernas förslag om att matbuden ska stå i ett anställningsförhållande och avtala om en varierande arbetstid genom ett s.k. nollavtal. I sådana kan det avtalas om en arbetstid på 0-40 timmar i veckan, vilket innebär att arbetstagaren tar emot de arbetstimmar hen vill ha eller kommer på jobb när hen blir tillkallad.

Wolt har erfarenhet av arbetstagarstatuserna från Tyskland, där matbuden enligt lagen ska vara anställda. Enligt Koski har det medfört problem, som förväntat.

– I ett anställningsförhållande måste man avtala om skiften och i praktiken sätta upp effektivitetsmål för arbetstagarerna. Arbetet måste också övervakas mera. Skyddsneten är förvisso bättre för de anställda i den tyska modellen, men modellen passar inte särskilt väl ihop med plattformarbetet.

”Företagarskap är den bästa lösningen.”

Wolt-budet Stifanuouos Geratous, som här jobbat i Rovaniemi några månader.

Olli Koski ansvarar för samhällsrelationerna på Wolt, som i november såldes till det amerikanska näthandelsbolaget DoorDash.

”Varumärket för företagarpensionen borde putsas upp.”

Förbättringar med utgångspunkt i det nuvarande

I Finland har Wolt bland annat föreslagit att plattformsföretaget skulle få en möjlighet att betala budens socialförsäkringsavgifter, t.ex. betala in arbetspensionsförsäkringsavgifterna direkt till pensionsbolaget eller erbjuda en försäkring mot olycksfall i arbetet.

Enligt Wolt skulle plattformsarbetarnas ställning också förbättras om de hade en möjlighet att organisera sig och förhandla kollektivt med plattformsföretagen.

Arbetstagar- och arbetsgivarorganisationerna är dock på bred front eniga om att det inte finns behov av att skapa något mellanling mellan anställning och företagarsstatus. Koski medger också nu att det lönar sig att försöka göra förbättringar utgående från det nuvarande.

Nu känner lagen till två tydliga kategorier: arbetstagar och företagare. Om det skapades en tredje kategori mellan dessa två, skulle det kunna medföra fler problem än lösningar.

FöPL-systemet behöver slipas

Enligt Koski är det nu av vikt att pensionsförsäkringen för företagare utvecklas så att den också betjänar plattformsekonomin behov och förbättrar skyddsneten för dem som arbetar där.

– Vi hoppas att FöPL-systemet ska fås på en stadigare grund. Företagarnas tendens att underförsäkra sig själv är ett problem som borde kunna lösas i framtida reformer.

Enligt Wolts enkät bedömde 70 procent av de bud som använder plattformen att de kände till företagarnas ansvar för skatter och pensionsförsäkring åtminstone bra.

Koski anser att det ändå behövs åtgärder för att minska underförsäkringen.

– En del av buden tar säkert väl hand om allting, men enligt enkäten upplever ca var tionde att de inte vet vad de är ansvariga för.

En stor del av matbuderna har en invandrarbakgrund och kan eventuellt redan på grund av språkkunskaperna ha svårigheter med att förstå hur den sociala tryggheten

fungerar i Finland. Bland buden finns också många studerande för vilka tanken på att tjäna in arbetspension kan kännas avlägsen.

– Varumärket för företagarpensionsförsäkringen borde putsas upp så att företagarna ska förstå att det handlar om en försäkring. Man borde säga ännu tydligare att FöPL-inkomsten också påverkar den övriga sociala tryggheten.

Men förtjänar ett matbud tillräckligt med pengar för att skaffa sig själv en tillräcklig social trygghet?

Ja, säger Koski. Den genomsnittliga faktureringen för ett bud som loggat in på plattformen är nu drygt 15 euro i timmen inklusive väntetid. Om man räknar bort företagarens bikostnader och övriga kostnader, återstår ca tio euro beskattningsbar inkomst.

– Det är ungefär lika mycket som en arbetstagar i anställningsförhållande förtjänar för motsvarande arbete. ✓

*Elina Holmas,
jurist på Olycksfalls-
försäkringscentralen.*

*Monika Sievänen,
chef för avgöranden
på Pensionsskydds-
centralen.*

*Paula Ilveskivi,
jurist på Finlands
Fackförbunds Central-
organisation*

*Janne Makkula,
direktör på Före-
tagarna i Finland*

Vem ska sköta socialförsäkringen?

Hur avgörs det vem som är skyldig att försäkra en plattformsarbetare i olika fall? Det är inte alltid enkelt att avgöra vem som är företagare och vem som är löntagare, säger experterna.

”Särdragen i plattformsförmedlat arbete gör tolkningen problematisk då och då. Det är en ny och dynamisk bransch med mycket olika företag.”

ELINA HOLMAS
OLYCKSFALLSFÖRSÄKRINGSCENTRALEN

Allt fler arbetar inom plattformsekonomin. Samtidigt väcker det frågor om hur den sociala tryggheten för matbud och andra som tar emot uppdrag av plattformsbolagen ska ordnas.

Frågan togs också upp i Pensionskyddscentralens podcast Eläkekomitea i november (15.11).

Monika Sievänen, chef för avgöranden på Pensionsskyddscentralen (PSC) säger att utgångspunkten för arbetspensionsförsäkringen är synnerligen klar.

– Man arbetar antingen som anställd eller som företagare. I det förstnämnda fallet är det arbetsgivaren som ansvarar för försäkringen, i det senare fallet är det personen själv.

Jurist **Elina Holmas** på Olycksfallsförsäkringscentralen (TVK) påpekar att personkretsen för arbetsolycksfallsförsäkringen gjordes enhetlig med arbetspensionsförsäkringen genom en lagreform år 2016.

–Om en person försäkras som arbetstagar inom arbetspensionsförsäkringen, omfattas hen i regel också av den obligatoriska arbetsolycksfallsförsäkringen.

Behov av tolkning finns ofta

Holmas och Sievinen medger emellertid att det ofrånkomligen uppstår situationer där det finns utrymme för tolkning, när man ska avgöra försäkringsskyldigheten i enskilda fall.

– Särdragen i plattformsförmedlat arbete gör tolkningen problematisk då och då. Det är fråga om en ny och dynamisk bransch, där det finns väldigt olika företag, konstaterar Holmas.

”Parterna ha bristfälliga kunskaper eller felaktiga uppfattningar om arbetspensionsförsäkringen när de ingår avtal om arbetet.”

MONIKA SIEVÄNEN
PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Enligt Sievänen kan t.o.m. ett och samma företag ha olika avtal om arbetet i bruk.

– Avtalen om arbetet och sätten att utföra arbete har allt oftare både drag som hänför sig till löntagare och drag som hänför sig till företagare. Dessutom kan parterna ha bristfälliga kunskaper eller felaktiga uppfattningar om arbetspensionsförsäkringen när de ingår avtal om arbetet, säger Sievänen.

”Nuvarande lagstiftning räcker till”

Direktör **Janne Makkula** vid Företagarna i Finland anser att debatten om plattformsarbetarnas rättsliga ställning är överdriven. Han anser att det i stor utsträckning är fråga om likadana gigjobb som företag har anlitat frilansar för i långa tider.

– Tidigare sökte uppdragsgivarna per telefon eller i tidningsannonser personer som kunde göra jobbet. Nu sker detsamma i en digital miljö. Endast redskapet har förändrats i och med att tekniken har utvecklats.

Debatten fortsätter, tror experterna Elina Holmas (t.v.), Monika Sievänen, Paula Ilveskivi och Janne Makkula på Medborgarplatsen i Helsingfors centrum.

BÄST ATT REDA UT I FÖRVÄG

Experterna som vi intervjuat anser att den som tänker ge eller ta emot arbetsuppdrag via en plattform redan innan avtalet undertecknas borde ta reda på vilkendera parten som är försäkringsskyldig.

– Då uppstår inga oklarheter. Det är alltid svårare och dyrare att reda ut och rätta till i efterskott, betonar Monika Sievänen.

Man behöver inte fundera ensam. I frågor om pensionsförsäkringen får man hjälp från arbetspensionsbolagen och Pensionsskyddscentralen.

Information om olycksfallsförsäkringen ges av försäkringsbolagen och Olycksfallsförsäkringscentralen.

MATTI REMES

”Plattformsarbetarnas ställning måste absolut förbättras. Nu arbetar många av dem utan anställningstrygghet, inkomstrelaterad social trygghet, företagshälsovård eller arbetarskydd.”

PAULA ILVESKIVI
FFC

Frågorna kring hur man låter arbete utföras inom plattformsekonomin kan enligt Makkula avgöras utgående från gällande lagstiftning. Han menar att man ofta sammankopplar nya fenomen med problem som i verkligheten inte finns.

– Man arbetar antingen som anställd eller som företagare. Om man personligen har förbundit sig att arbeta för arbetsgivarens räkning under dennes ledning och övervakning mot lön, är man arbetstagar. I annat fall handlar det om företagarsarbete.

”Arbetsavtalslagen behöver preciseras”

Jurist **Paula Ilveskivi** på FFC anser att de nuvarande vacklande tolkningarna mellan företagskap och anställning inte är tillfredsställande. I likhet med Makkula gillar hon inte heller plattformsföretagens förslag att skapa något slags mellanform mellan anställning och företagskap.

”Problemen med plattformsarbetet kan lösas utgående från nuvarande lagstiftning. Nya fenomen sammankopplas ofta med problem som i verkligheten inte finns.”

JANNE MAKKULA
FÖRETAGARNA I FINLAND

andra fall har tolkat ett avtalsförhållande som ett anställningsförhållande.

Enligt Monika Sievänen står de olika avgörandena inte automatiskt i konflikt med varandra. Det är alltid fråga om enskilda avgöranden, där varje beslutsfattare fattar sitt beslut utgående från den lagstiftning som gäller dess verksamhet.

– Besluten kan gälla olika personer och företag där avtalen om arbetet och situationerna kan vara olika. Därför är sinsemellan olika avgöranden möjliga också inom samma bransch, konstaterar Sievänen.

Försäkringarna är olika

Att besluten är olika betyder inte automatiskt att de är motstridiga. Besluten kan också påverkas av att socialförsäkringarna är av olika karaktär.

– Försäkringen mot olycksfall i arbetet, som är obligatorisk för arbetsgivare, är en så kallad allmän försäkring som gäller alla anställda hos arbetsgivaren. I motsats till arbetspensionsförsäkringen registreras en enskild anställd inte som person, påpekar Holmas.

Janne Makkula påminner att man vid tillämpning av lagstiftningen alltid hamnar i situationer där man måste tolka och dra gränser.

– Det är inte ett problem inom regleringen, utan en egenskap. Det väsentliga är att man också inom plattformsekonomin alltid kan komma till ett avgörande om huruvida det är fråga om ett anställningsförhållande.

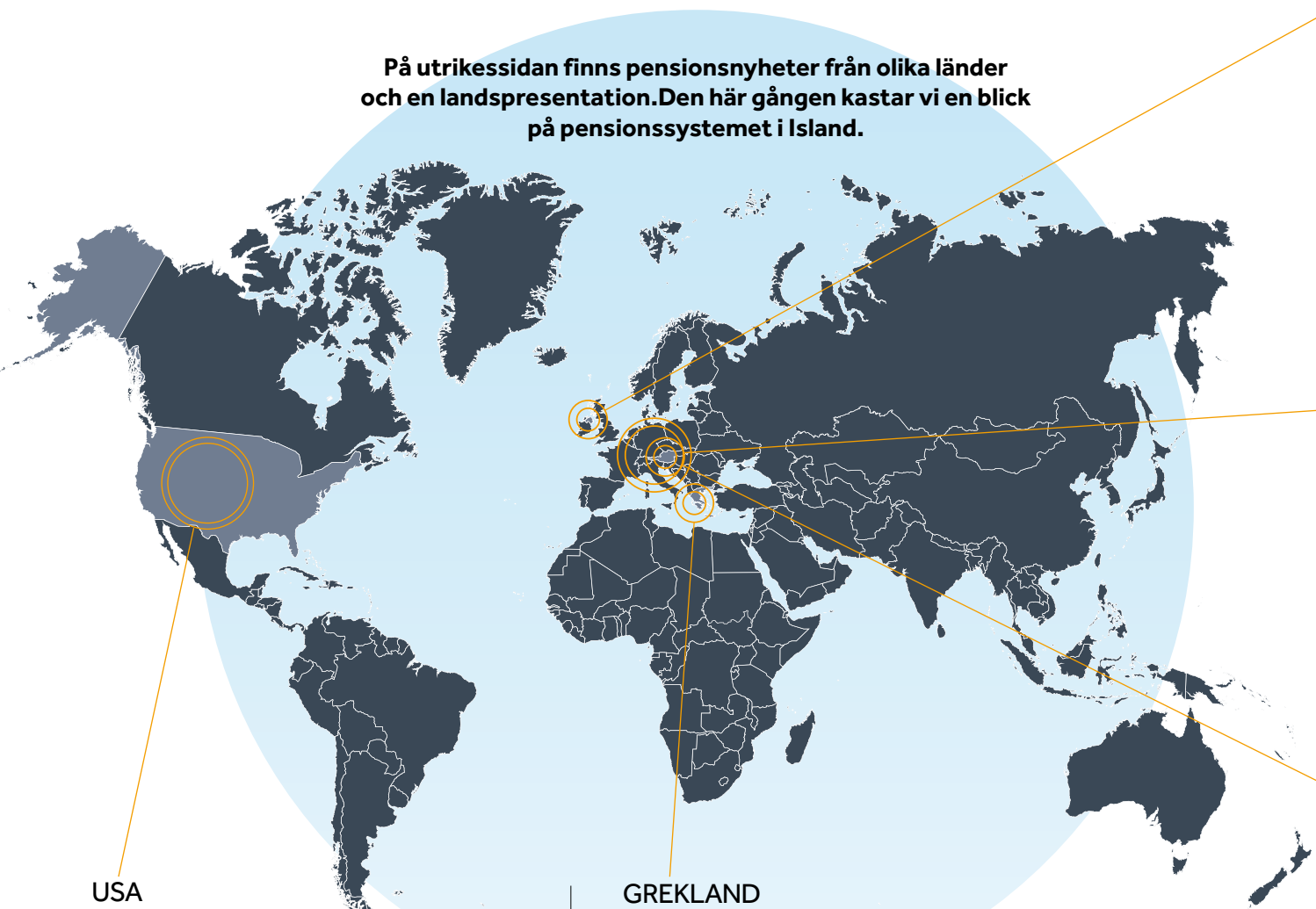
Makkula anser att det är omöjligt att skriva reglering där det inte finns behov av tolkning.

– Det behövs i all lagstiftning. Och det är alltid möjligt att överklaga beslut. Därför har vi domstolar. /

Pensionsnyheter från andra länder

På utrikessidan finns pensionsnyheter från olika länder och en landspresentation. Den här gången kastar vi en blick på pensionssystemet i Island.

USA

Brandmännens pension i Bitcoin

Houstons brandmäns pensionsfond (HFRRF) har köpt Bitcoin och andra kryptovalutor för 25 miljoner dollar. Det är den första pensionsfonden inom offentliga sektorn i USA som har beslutat att placera i kryptovalutor.

Fonden har placerat medel via förmögenhetsförvaltningsbolaget NYDIG, som är specialiserat på digitala placeringsprodukter. Enligt det är det en milstolpe för kryptovalutor och deras roll i placering av pensionspengar.

Enligt samma förmögenhetsförvaltare har de som förvaltar pensionsfonder insett att en liten placering i kryptovalutor kan avkasta mycket på lång sikt.

Källa: Nasdaq 21.10.2021

GREKLAND

Ny fonderad pension

Greklands parlament fastställde i början av september att det ska införas ett nytt obligatoriskt tilläggspensionssystem (TEKA), som är fonderande och bygger på individuella konton. Systemet kompletterar de nuvarande grund- och arbetspensionssystemen och kommer att ersätta det tidigare icke-fonderade tilläggspensionssystemet (ETEAEF).

Unga människor som kommer ut i arbetslivet ansluts automatiskt till det nya systemet från och med år 2022. De som fyllt 35 stannar däremot i det gamla systemet. Till en början är pensionsavgiften 3,25 procent för både arbetstagare och arbetsgivare. Avgifterna placeras enligt den försäkrades val i placeringar med tre olika riskprofiler.

Enligt regeringen förbättrar det nya systemet pensionssystemets hållbarhet och förtroendet för det, ökar investeringarna i Greklands ekonomi och ökar den ekonomiska tillväxten.

Greklands aktuarieförening har uppskattat att övergångskostnaderna är 50-70 miljarder euro under en 50 års period. Enligt regeringen kan största delen av kostnaderna dock täckas genom den förbättrade ekonomiska tillväxten.

Källor: Ekathimerini 17.8.2021, SSA 29.10.2021

IRLAND

Pensionsåldern höjs till 68

I oktober 2021 publicerade regeringen pensionskommitténs rapport med rekommendationen att höja pensionsåldern steg för steg från nuvarande 66 år till 67 år. Det ska genomföras. Pensionsåldern ska stiga i tre månaders perioder mellan åren 2028 och 2031.

I rapporten rekommenderas också att pensionsåldern höjs ytterligare till 68 år steg för steg fram till år 2039.

Socialministern beskrev beslutet som mycket svårt, men konstaterade att en höjning av pensionsåldern är en nödvändig åtgärd för att öka pensionssystemets hållbarhet och trygga framtida generationers pensioner.

Pensionsåldern blev en viktig och ganska oväntad politisk fråga inför parlamentsvalet i fjol, när centerhögerpartiet Fianna Fáil lovade att skjuta upp höjningen till 67 år.

Källa: The Journal 7.10.2021

ÖSTERRIKE

Belöning till dem som börjar jobba tidigt

Österrikes regering beslöt att höja pensionerna för dem som börjar arbeta tidigt. Från början av år 2022 betalas en pensionsgottgörelse för arbete före 20 års ålder.

Gottgörelsen betalas som ett tillskott till den normala intjänade pensionen. Enligt den nya lagen får de som börjar arbeta tidigt ett tillskott på en euro till ålderspensionen per varje månad som de har förvärvat arbetat före 20 års ålder.

Maximibeloppet för gottgörelsen är 60 euro mer i den månatliga pensionen. Gottgörelsen betalas endast om personen har förvärvat arbetat i minst 12 månader före sin 20-årsdag. Reformen förbättrar ålderspensionerna i synnerhet för dem som börjar arbeta i praktiska yrken.

Källa: Administrativa kommissionens not 22.4.2021

EU

Marknaden för ansvarsfulla placeringar växer

Efterfrågan på ansvarsfulla placeringar skapar en omvälvning på placeringsmarknaden, visar PwC:s nya utredning. PwC förutspår att upp till 40 procent av tillgångarna på den privata marknaden kan uppfylla kriterierna för ansvarsfullhet år 2025.

År 2020 motsvarade ansvarsfulla placeringar ca 15 procent av alla tillgångar på den privata marknaden.

En betydande faktor här är ändringen av regleringen inom EU. Den nya regleringen definierar vad som i fortsättningen kan kallas ansvarsfulla placeringar.

I PwC:s utredning uppgav en tredjedel av svararna att regleringsändringarna var en orsak till att man nu arbetar med att anpassa placeringsverksamheten till principerna för ansvarsfullhet.

Källor: Financial Times 11.10.2021

Läs mer på etk.fi > Arbete och pension utomlands > Pensionssystem i andra länder

PENSIONER I ISLAND

VÄRLDENS BÄSTA PENSIONSSYSTEM?

Befolkning 366 000 invånare

Förväntad livslängd 81,7 år för män,

84,5 år för kvinnor

Pensionsålder 67 år

Islands pensionssystem ansågs vara världens bästa i Mercer CFA Global Pension Index-jämförelsen nyligen. Arbetspensionssystemet i Island är fullt fonderat och pensionstillgångarna är ungefär det dubbla jämfört med bruttonationalprodukten.

Dessutom arbetar folk länge där: pensionsåldern är 67 år och sysselsättningsgraden bland äldre personer är hög.

Det lagstadgade pensionssystemet består av en bosättningsbaserad folkpension och en obligatorisk tilläggspension för löntagare och företagare.

Administrationn av arbetspensionerna har decentraliserats och sköts av självständiga pensionskassor. Det finns 21 pensionskassor och de kan också ha hand om kompletterande tilläggspension utöver den obligatoriska.

I lagen som reglerar kassornas verksamhet fastställs miniminivån för pensionsavgifterna och -förmånerna. Pensionerna grundar sig på de inbetalda försäkringsavgifterna. Den målsatta nivån för pensionen och avgifterna är olika i olika kassor. Den målsatta nivån för arbetspensionen är minst 56 procent av medelinkomsten under 40 år i arbete.

Arbetstagaravgiften är minst fyra procent och arbetsgivaravgiften minst åtta procent. Avgiften tas ut och pension tillväxer för hela lönen. Dessutom kan arbetstagar betala en frivillig tilläggspensionsavgift som är antingen två eller fyra procent. Arbetsgivaren betalar i så fall en tilläggspensionsavgift på två procent.

Folkpensionen administreras av socialförsäkringsmyndigheten Tryggingastofnun ríkisins. Folkpensionen finansieras genom skatter och arbetsgivaravgifter.

Familjepensionen reformeras, familjebegreppet uppdateras

Familjepensionsreformen förbättrar sambons och barnens ställning. Efterlevandepensionen blir tidsbestämd.

Familjepensionsreformen som träder i kraft i början av nästa år avspeglar förändringar i samhället, såsom också tidigare pensionsreformer. Genom 1990 års reform började änklings omfattas av efterlevandepensionen, och sedan år 2005 har pension tillväxut bland annat för vård av barn hemma.

– Genom de aktuella lagändringarna förbättras i synnerhet barnfamiljernas ställning, säger specialsakkunnig **Suvi Ritola** på Pensionsskyddscentralens planeringsavdelning.

Familjepensionen indelas i efterlevandepension och barnpension. Hittills har efter-

levandepension inom arbetspensionssystemet betalats livet ut till änkor och änklings förutsatt att de inte har gift om sig före 50 års ålder. Efter reformen kan efterlevandepension betalas i 10 år eller minst tills det yngsta barnet som har rätt till barnpension fyller 18 år.

Familjepensionsreformen utgår från en uppdaterad syn på familjen och en betoning på familjepensionens uppgift att trygga familjens utkomst under anpassningsfasen efter dödsfallet.

En betydelsefull ändring är att efterlevandepension från början av nästa år också kan betalas till sambo.

Barnpensionen och efterlevandepensionen kan fortfarande sammanlagt vara högst lika stora som förmånslåtarens arbetspension. Efterlevandepensionen kan vara hälften av makens arbetspension. Om det inte

finns minderåriga barn att försörja kan efterlevandepensionen minskas på basis av ankans eller änklings egen pension. Ca hälften av dem som får efterlevandepension är äldre än 80 år.

Ändringarna som innebär en tidsbegränsning av efterlevandepensionen gäller inte löpande efterlevandepensioner och

inte heller änkor eller änklings som är födda före år 1975.

Familjepension betalas också enligt folkpensionssystemet, men FPA-familjepensionernas andel av alla familjepensioner är mycket liten. ✓

1 Efterlevandepensionen blir tidsbestämd

Hittills har efterlevandepension enligt arbetspensionssystemet betalats livet ut, om änkan eller änklings inte har gift om sig före 50 års ålder.

När familjepensionsreformen träder i kraft kan änkor och änklings som är födda år 1975 eller senare få efterlevandepension i tio år eller minst tills det yngsta barnet som har rätt till barnpension fyller 18 år. En registrerad partner jämställs med en äkta make.

Tio års minimitid gäller inte sambor, utan en efterlevande sambo kan få efterlevandepension endast tills det yngsta barnet som har rätt till barnpension fyller 18 år.

2 Sambo kan få pension om det finns gemensamma barn

Efter familjepensionsreformen kan också efterlevande sambor få efterlevandepension, om samboförhållandet har varat minst fem år och samborna har ett gemensamt barn. En sambo får efterlevandepension tills det yngsta gemensamma barnet fyller 18 år.

En nyhet är att ankans eller änklings andel av familjepensionen kan betalas till de gemensamma barnen, om paret till exempel har skilt sig och ingen efterlevandepension betalas.

Barn som fötts i ett samboförhållande har också hittills fått barnpension. Den efterlevande sambons eventuella barn från tidigare förhållanden har inte rätt till barnpension, även om de har bott i samma hushåll med samboparet

”Från och med nästa år kan efterlevandepension också betalas till sambo.”

3 Slutåldern för barnpensionen höjs

Från och med nästa år betalas barnpension tills barnet fyller 20 år. Hittills har åldersgränsen varit 18 år. När familjepensionssystemet i tiderna infördes ansågs barndomen sluta redan vid 16 års ålder.

Familjepensionens belopp är beroende av antalet förmånstagare. I familjer med flera barn är varje barns andel alltså mindre än i familjer med bara ett barn. Om paret varit gift, har ankans eller änklings eventuella barn från tidigare förhållanden rätt till barnpension förutsatt att de har ingått i parets hushåll.

En nyhet är att ankans eller änklings andel av familjepensionen kan betalas till de gemensamma barnen, om föräldrarna till exempel har skilt sig och ingen efterlevandepension betalas. Det gäller barnen oberoende av om föräldrarna varit gifta eller sambor.

4 I kraft fr.o.m. år 2022

Lagen träder i kraft 1.1. 2022. Efterlevandepensionen blir tidsbestämd för efterlevande makar som är födda år 1975 eller senare och vilkas make avlider år 2022 eller senare. De som är födda år 1974 eller tidigare och blir änkor eller änklings kan fortfarande få efterlevandepension livet ut.

Rätten att få barnpension till 20 års ålder gäller de barnpensionstagare som fyller 20 år 1.1.2022 eller senare.

Beslutet att utveckla familjepensionsskyddet fattades i samband med 2017 års arbetspensionsreform. Fortsatt verkställighet av 2017 års pensionsreform i samarbete med de centrala arbetsmarknadsorganisationerna har ingått i statsminister Marins regerings program för åren 2019-2023.

Folkdräkter skänker sinnesro

Vad har aktuariearbete och folkdräktssömnad gemensamt? Det vet Barbara D'ambrogio-Ola som är ansvarig försäkringsmatematiker och chef för avdelningen för aktuarie- och analytiktjänster vid Ilmarinen.

Hur väcktes intresset för folkdräkter?

Handarbete har varit nära mitt hjärta sedan barndomen, min mamma lärde upp mig.

– År 1994 flyttade jag som utbytesstudent från Rom till Uleåborg och det var viktigt för mig att lära mig finska så fort som möjligt. Så jag gick med i Myllyoja kyrkokör och började sjunga på finska.

– Genast den första våren deltog kören i en kyrkokörsfestival och till den behövde jag en folkdräkt. Det blev början på en djupdykning i folkdräkternas märkliga värld.

– Jag förstod snabbt hur många historier som ligger bakom dräkterna. Jag ville ha en egen dräkt och beslöt mig för att delta i en kurs på medborgarinstitutet.

– Jag var ändå lite osäker på om jag har rätt att sy en folkdräkt eftersom jag då inte ännu var finsk medborgare. Dessutom fick jag höra av alla att dräkterna representerade de egna rötterna, och för mig låg de i Italien. Jag ringde till folkdräktsrådet och fick veta att jag fritt kan välja en dräkt, bara jag bär den med respekt. Den principen har jag fortsatt att följa.

– Jag valde dräkten från Tavastland för dess vackra färgers skull. Sen satte jag igång och sy.

– Nu har jag också sytt folkdräkten från Orimattila och som tredje har jag under arbete dräkten från Sakkola-Rautus, den härstammar alltså från det avträdde Karelen.

Vad har varit glädjande i din hobby?

– Det är roligt att kombinera historia, kultur och sömnad. När man flyttar till ett nytt land vill man lära känna rötterna till dem som bor där.

– Det är ett utmärkt sätt att gå ner i varv, och å andra sidan ser man snabbt resultat av vad man åstadkommit.

– Folkdräkter förenar och skapar gemenskap. Jag har via min hobby lärt känna underbara människor som jag inte annars skulle ha träffat. Man får också mycket stöd i grupper som finns på sociala medier.

Ger din hobby dig motvikt till ditt arbete?

– Aktuariearbetet innebär mycket ansvar eftersom det inte får ske misstag i beräkningarna. Det här gör jag bara för min egen skull. Om jag upptäcker något fel i min dräkt är det bara upp till mig om jag tar upp stygnen eller inte.

– Det känns bra då jag till exempel fått tre broderirader klart. Det ser fint ut när färgerna lyser grant på tyget.

– Jag är en person som njuter av precision. Jag tror inte att jag skulle njuta av en hobby som man gör utan att fokusera. Förutom matlagning - då är jag mer spontan.

– Jag tycker om att lära mig nya färdigheter, och den här hobbyn är full av det. Varje dräkt är unik.

När man arbetar som aktuarie, dvs. försäkringsmatematiker, måste man ha koll på den röda tråden. Samma princip följer Barbara D'ambrogio-Ola i handarbete. Här är hon i Orimattilas dräkt.

FOLKDRÄKTER

Den finländska folkdräktstraditionen sträcker sig 130 år bakåt i tiden. Då föddes intresset för folkminnen och folkdräkter började tillverkas som handarbete. Nu finns det över 400 olika folkdräktsmodeller. Dräkterna tillverkas fortfarande för hand efter ursprungsmodeller. Många tillverkar sina dräkter själva eftersom de upplever tillverkningsprocessen som ett intressant sätt att lära sig något nytt. På sociala medier i Facebooks folkdräktsgrupp finns tusentals medlemmar som är intresserade av dräkter. De som syr folkdräkter beskriver processen som ett sätt att komma i kontakt med den finländska identiteten.

KÄLLA: TAITOFÖRBUNDET

Vad har ditt arbete och din hobby gemensamt?

Mitt arbete är på sätt och vis innovativt och det kräver att man utvecklar nya lösningar. Men man måste ändå komma ihåg var den röda tråden går. Samma princip gäller också när man syr dräkter.

– I båda finns alla svar inte alltid nära till hands. Då måste man fundera hur saken kan åtgärdas. Det gäller att vara uppfinningsrik.

– Dessutom måste man i båda respektera regler, följa anvisningar och lära sig att tillämpa dem.

Hur har ditt liv ändrats av hobbyn?

– Den första dräkten behövde jag för ett uppträdande och det var målet. Sen blev det en hobby som inspirerats av möjligheten att få föra traditioner vidare och av att få uppleva historia här och nu.

– Folkdräkthobbyn har inte ändrat mig som människa, men mitt förhållningssätt har utvecklats. Den har varit ett sätt att kika in i en förfluten tid som jag inte visste något om när jag kom från Italien till Finland.

– Jag hittade en givande hobby som bär genom livet. /

FöPL ger trygghet livet ut

När sakkunnig Christel Wedenberg började arbeta på Veritas för 24 år sedan var bara huset vid Aura åstrand bekant från tidigare, eftersom en studiekamrats släkting bodde i huset. Det var början på karriären.

– Mina arbetsuppgifter är intressanta, jag har fått vara med och utveckla FöPL-försäkringen, både vad gäller lagändringar och tillämpning i praktiken, berättar **Christel Wedenberg**.

– Nuförtiden är jag sakkunnig på lag och compliance-avdelningen. De senaste 16 åren har jag arbetat bland annat med FöPL-försäkringen i sakkunniguppgifter och med tillämpning, fortsätter hon.

FöPL-försäkringen inverkar redan här och nu

Företagarnas kunskapsnivå om FöPL-försäkringen varierar stort. Wedenberg berättar att fastän strävan är att ge så tydlig och omfattande information som möjligt på webben, når informationen ändå bäst fram när en sakkunnig lyfter fram konkreta exempel om hur FöPL-försäkringen fungerar.

Försäkringen spelar inte en roll bara vid pensionering, utan redan här och nu.

– Arbetsinkomsten utifrån vilken FöPL-avgiften fastställs kan vara en svårbegriplig term för företagare. Många är i den tron att man själv kan bestämma nivån på arbetsinkomsten.

– Företagaren kan bara ge ett förslag, det är på pensionsbolagets ansvar att fastställa arbetsinkomsten, betonar Veritas Wedenberg.

Företagaren ska göra en uppskattning om sin egen arbetsinsats, dvs. om den lön som skulle betalas till en person med mot-

svarande yrkeskunskap. Här får man hjälp av Pensionsskyddscentralens anvisning om arbetsinkomst. Arbetsinkomsten kan ofta förbli på en för låg nivå i till och med ett årtionde. Beloppet på FöPL-försäkring- en kan inte ändras retroaktivt.

Fakturerings-tjänsterna ändrar inte på principen

Wedenberg ser att fakturerings-tjänstföretagen är ett nytt fenomen inom branschen. Det medför också en svårighet för FöPL-försäkringen i och med att det kan vara oklart om personen är företagare eller arbetst- gare.

De mest oförglömliga för Wedenberg har varit de gånger som företagaren förstått hur arbetsinkomsten inverkar inte bara på hen själv utan också på hela familjen. Det uppstår en förståelse för att det gäller tryggheten för resten av livet.

– En kund hörde en gång senare av sig och tackade och sa att det var bra att valet att sänka arbetsinkomsten inte togs. ”Nu får jag en bra sjukdagpenning”.

– Utan att ta ställning till hur det praktiskt skulle gå till, borde också arbete som utförs som korta uppdrag i företagart- ställning ge pensionstillväxt. Världen förändras och pensionssystemet kan inte heller fort- sätta som förut för alltid.

Christel Wedenberg kopplar av med handarbete. När man reder ut hur en kra- ge ska sys efter ett mönster ger det samma

För ett år sedan flyttade Veritas kontor i Åbo till Kuppis. Christel Wedenberg berättar att utöver att läget ändrades blev också arbets- sättet nytt – de egna rummen slopades och man har i stället hembon.

”Jag berättar självant vad allt FöPL- arbetsinkomsten inverkar på. Det är något man får ett sinne för.”

tillfredsställelse som när man tillämpar lagstiftningen i systemet.

– Jag njuter också av de stunder jag bara kan vara utan att göra någonting. /

ANTALET FÖPL-FÖRSÄKRADE OCH FÖRETAGARNAS PENSION I GENOMSnitt

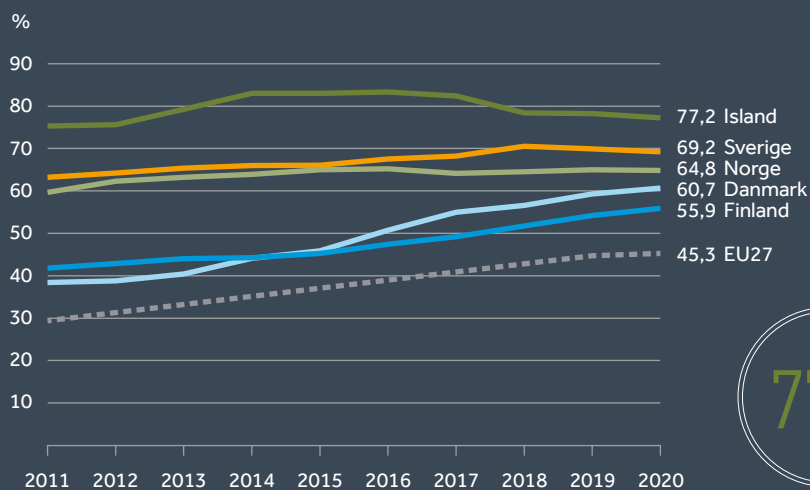
År	2005	2010	2015	2020
FöPL-försäkrade (antal)	177 472	191 579	205 121	211 344
Intjänad FöPL-pension (€)	359	365	438	428
Företagares totala arbetspension i genomsnitt (€)	707	830	1 192	1 181

Källa: Pensionsskyddscentralen

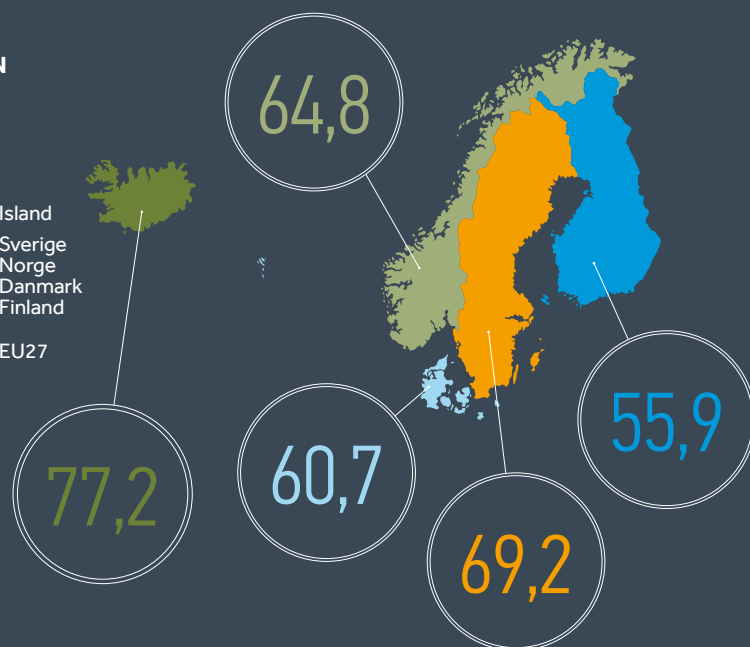

Sysselsättningsgraden i högre ålder går stadigt upp

SYSSELSÄTTNINGSGRADEN BLAND 60–64-ÅRINGAR I NORDEN

KÄLLA: EUROSTAT, EMPLOYMENT, LABOUR FORCE SURVEY

I Finland har sysselsättningsgraden bland 60–64-åringarna höjts rejält under de senaste tio åren. Skillnaden till de övriga nordiska länderna har krympt, men vi ligger fortfarande efter grannländerna.

Under hela 2010-talet har det ändå gått i en bättre riktning.

Åtminstone en del av skillnaderna mellan de nordiska länderna förklaras av deltidarbete, som är mycket vanligare i Sverige och Norge än i Finland.

SYSSELSATTA är personer som under den undersökta veckan har jobbat minst en timme för att få penninglön, naturförmån eller vinst eller har tillfälligt varit borta från arbetet. **SYSSELSÄTTNINGSGRADEN** är ett tal som anger den procentuella andelen sysselsatta bland befolkningen i samma ålder.

Pensionsskyddscentralens publikationer

www.etk.fi/publikationer

Eläkeläisten toimeentulokokemukset vuonna 2020 ja muutos vuodesta 2017

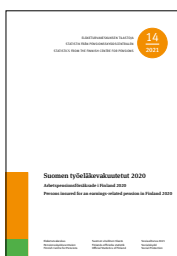
Undersökningen ger en aktuell bild av hur pensionärer i åldern 55–85 upplever sin ekonomi och av förändringarna i det mellan åren 2017 och 2020. Den grundar sig på enkätundersökningar som Pensionsskyddscentralen gjort.

Palomäki, L.-M. & Ahonen, K. & Ilmakunnas, I. & Kuivalainen, S. & Polvinen, A., *Eläketurvakeskuksen tutkimuksia 05/2021*

Arbetspensionsförsäkrade i Finland 2020

Publikationen innehåller de centrala kvantitativa uppgifterna om alla personer i åldern 17–68 år som omfattas av det finländska arbetspensionssystemet. Dessutom framställs uppgifter om löntagarnas pensionsgrundande inkomster och oavlönade perioder som påverkar arbetspensionen.

Finlands officiella statistik: socialskydd 2021

Muuttuva vanhuuseläkeikä: ikärajamuutosten seurantalilasto 2020

I rapporten följs förändringen av den lägsta åldersgränsen för ålderspension och dess inverkan på pensionsövergångarna och utträdet från arbetslivet.

Kannisto, J. *Eläketurvakeskuksen tilastoja 13/2021*

Yritysten työeläkemaksut vuonna 2020

Publikationen innehåller uppgifter om slutliga försäkringsavgifter enligt lagen om pension för arbetstagare (ArPL) som företagen betalat år 2020 efter bransch.

Kesälä, M. & Iire, H. & Hurmerinta, S. *Eläketurvakeskuksen tilastoja 12/2021*

Statistik över pensionstagarna i Finland 2020

Publikationen innehåller uppgifter om alla som får pension från arbets- och folkpensionssystemet och de nypensionerade. Statistiken produceras i samarbete med Folkpensionsanstalten.

Finlands officiella statistik: socialskydd 2021

Pension Indicators 2021

Pension Indicators provides a perspective on the current status of earnings-related pensions in Finland as well as on their realised and predicted development. The indicators, grouped according to three central goals (length of working life, pension level and pension financing) support the development of pension policy and the monitoring of pension reforms in Finland.

Finnish Centre for Pensions, Reports 07/2021

Läs fakta och prenumerera på vårt nyhetsbrev !